

የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ

**የትምህርትና ሥልጠና ፖሊሲ
(ረቂቅ)**

ታህሳስ 2015 ዓ.ም

አዲስ አበባ

ማውጫ

1. መግቢያ	1
2. የትምህርትና ሥልጠና ፖሊሲ መነሻዎች.....	2
3. የፖሊሲው አስፈላጊነት እና አላማዎች.....	4
3.1 የፖሊሲው ማሻሻል አስፈላጊነት.....	4
3.2 የፖሊሲው ፍልስፍና፣ መርሆዎችና ዓላማዎች.....	5
3.2.1 የትምህርትና ሥልጠና ፍልስፍና.....	5
3.2.2 የፖሊሲ መርሆዎች.....	5
3.2.3 የፖሊሲው ዋና ዋና ዓላማዎች.....	6
4. የፖሊሲ ዋና ዋና ጉዳዮች እና አቅጣጫዎች.....	7
4.1 የትምህርትና ሥልጠና የብቃት ማዕቀፍ.....	7
4.2 የትምህርትና ሥልጠና እርከን.....	7
4.3 የትምህርትና ሥልጠና ቋንቋ.....	7
4.4 የነፃና የግዴታ ትምህርት.....	8
4.5 የትምህርትና ሥልጠና ሥርዓተ ትምህርት.....	8
4.6 የመምህራን/አሰልጣኞችና የትምህርትና ሥልጠና አመራሮች ደረጃ.....	10
4.7 የምርምር ቴክኖሎጂ ሽግግርና የማህበረሰብ አገልግሎት.....	12
4.8 የትምህርትና ሥልጠና ፋይናንስ.....	12
4.9 የትምህርትና ሥልጠና ምዘና ሥርዓት.....	13
5. የፖሊሲው ቁልፍ የውጤት መስኮች.....	14
5.1 ፍትሃዊ፣ አካታችና ተደራሽ ትምህርትና ሥልጠና.....	14
5.2 በሥራ ገበያ ላይ ብቁና ተፈላጊ የሆነ የሰው ሀይል.....	14
5.3 ሳይንስ፣ ቴክኖሎጂ እና የሥራ ፈጠራ መስፋፋት.....	15
5.4 የማህበረሰብና የአካባቢ ልማት.....	15
5.5 ጠንካራ የትምህርትና ስልጠና ሥርዓታት እና የማስፈጸም አቅም.....	15
6. የፖሊሲ ማውጣት ስልጣን.....	16
7. ፖሊሲው የሚተገበርበት ወሰን.....	16
8. የፖሊሲው ማስፈጸሚያ ስትራቴጂዎች.....	16
8.1 የፖሊሲው ፈፃሚ አካላት.....	16
8.2 ፖሊሲውን ለማስፈጸም የሚረዱ የህግ ማእቀፎች.....	17
8.3 የፖሊሲው ማስፈጸሚያ ፕሮግራሞች.....	18
8.4 የፖሊሲውን ውጤታማ አፈጻጸም የሚያረጋግጥ የክትትልና ግምገማ ሥርዓት.....	19
9. መሠረታዊ የቃላት ፍቺ.....	20

1. መግቢያ

የአንድን ሀገር እድገትና ብልጽግና ለማረጋገጥ፣ በዜጎች መካከል ያለ እምነት እና መልካም ግንኙነት ለማዳበር እንዲሁም የሕግ የበላይነትንና መልካም አስተዳደርን ለማረጋገጥ ትምህርትና ሥልጠና ወሳኝ ሚና አላቸው። ይህን ውጤት ለማስመዘገብ የትምህርትና ሥልጠና ጥራትና ተገቢነት ከኢኮኖሚና ከማህበራዊ እድገት ጋር በጥብቅ ተሳስሮ መተግበር ይኖርበታል። ከዚህ መርህ አኳያ ትምህርትና ሥልጠናን ከልማት ጋር በማስተሳሰር የሀገራችንን እድገት ለማፋጠን እንዲቻል የትምህርትና ሥልጠና ፖሊሲ በ1986 ዓ.ም. ተቀርጾ ተግባራዊ ሲደረግ ቆይቷል። በዚህ ፖሊሲ መሠረት ባለፉት ሃያ ስምንት አመታት በየአምስት ዓመቱ የተከፋፈሉ የትምህርት ዘርፍ ልማት መርሃ-ግብሮች ሀገሪቱ ቃል አገባችባቸው የትምህርት ለሁሉምና የምዕተ ዓመቱ ልማት ግቦች ጋር በማስተሳሰር ሲተገበሩ ቆይተዋል።

በዚህም መሠረት ትምህርትና ሥልጠና በሁሉም የሀገሪቱ አካባቢዎች በማስፋፋት የትምህርትን ተደራሽነት ማሳደግ ተችሏል። በዚህም ኢኮኖሚው የሚፈለገውን የሰው ሀይል በማቅረብ አስተዋጽኦ ያደረገ ቢሆንም በሚፈለገው ጥራት እና አይነት ከማቅረብ አንጻር ክፍተቶች ነበሩበት። በተጨማሪም ሥርዓተ-ትምህርቱም ተግባር ተኮር ባለመሆኑ ሥራ ፈጣሪ የሆኑ ዜጎችን ከማፍራት፣ የቴክኖሎጂና የፈጠራ ሥራዎችን ከማበረታታት አንጻር እንዲሁም ሀገር በቀል ዕውቀቶችን በትምህርት ሥርዓቱ ውስጥ አካቶ ተግባራዊ በማድረግ ሀገራዊ ተጠቃሚነትን ከማረጋገጥ አኳያ ሰፊ ክፍተቶች ታይተዋል።

ስለሆነም ፖሊሲው ያጋጠሙትን ተግዳሮቶች፣ እጥረቶች እንዲሁም የዘርፉን አለማቀፋዊ ለውጦችን መሰረት በማድረግ ፖሊሲውን ማሻሻል አስፈልጓል። ይህ ፖሊሲ የትምህርትና ሥልጠና ዘርፉ ያለበትን ደረጃ በመገምገም የዘርፉን ዋና ዋና ችግሮችና የፖሊሲ ማነቆዎች በፖሊሲው የሚፈቱበትን አግባብና የማስፈጸሚያ ስትራቴጂዎችና ፖሊሲው ተፈጻሚ ሲሆን የሚጠበቁ ቁልፍ ውጤቶችን በሚያሳይ መልክ የተዘጋጀ ነው።

2. የትምህርትና ሥልጠና ፖሊሲ መነሻዎች

ትምህርትና ሥልጠናን ከልማት ጋር በማስተሳሰር የሀገራችንን እድገት ለማፋጠን እንዲቻል የትምህርትና ሥልጠና ፖሊሲ በ1986 ዓ.ም. ተቀርጾ ሲተገበር ቆይቷል። ይህን ፖሊሲ መሠረት በማድረግ በየአምስት ዓመቱ የተከፋፈሉ የትምህርት ዘርፍ ልማት መርሃ-ግብሮች ሀገሪቱ ቃል ከገባችባቸው የትምህርት ለሁሉምና የምዕተ ዓመቱ ልማት ግቦች ጋር በማስተሳሰር ሲተገበሩ ቆይተዋል። በዚህም መሠረት በዘርፉ የትምህርት ተደራሽነትንና ፍትሀዊነትን በማረጋገጥ በኩል ውጤቶች የተመዘገቡ ቢሆንም እድሜያቸው ለትምህርት ደርሶ አሁንም ትምህርት ያልጀመሩ ሕጻናት መኖር፣ የትምህርት ውስጣዊ ብቃት ችግሮች እንዲሁም ልዩ ፍላጎት ያላቸው በተለይም የአካል ጉዳተኞችና የጎልማሶች የትምህርት ተሳትፎ መጠን ዝቅተኛ ነው። የትምህርት ጥራትም እያሽቆለቆለ የመጣ ሲሆን እንደ ማስረጃ ሆኖ ሊጠቀስ የሚችለው በየደረጃው ያለው አብዛኛው ተማሪ የትምህርት ውጤት በፖሊሲው ላይ የተቀመጠውን 50 በመቶና በላይ ውጤት ማምጣት አልቻለም። ሥርዓተ-ትምህርቱም በንድፈ ሃሳብ የታጨቀ፣ ለነባራዊ የሀገሪቱ ሁኔታዎች ምላሽ የማይሰጥ፣ የሀገር በቀል እውቀትን ያላካተተ፣ በየጊዜው የማይፈተሽ፣ ዜጎችን በግብረገብና በመልካም ሥነ ምግባር በበቂ ሁኔታ ያላነፀ ከመሆኑም በላይ ለሥራ ፈጣሪነትና ለዓለም አቀፍ ተወዳዳሪነት የሚያዘጋጅ አልነበረም። መምህራን ብቃትን ተላብሰው ተማሪዎችን በመረዳትና በመርዳት እንዲሁም ከሚፈለገው የብቃት ደረጃ ላይ በማድረስ ረገድ ውስንነት ያለባቸው ሲሆን ትምህርት ቤቶችም ቢሆኑ ለመማር ምቹ ያልሆኑ፣ አስፈላጊው ግብዓት ያልተሟላላቸውና ትምህርቱንም በዘመናዊ ቴክኖሎጂ አስደግፈው የሚሰጡ አይደሉም።

በመካከለኛ ደረጃ የሰለጠነ የሰው ኃይል ከማቅረብ አኳያ በቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ዘርፍ በዓለም ደረጃ ያሉ ምርጥ ተሞክሮዎች ተቀምጠውና ከሀገሪቱ ተጨባጭ ሁኔታ ጋር የተገናዘበ ስትራቴጂ ወጥቶ ተግባራዊ ለማድረግ ጥረት ተደርጓል። ከፖሊሲ፣ ከስትራቴጂ፣ ከአደረጃጀትና ከአሠራር፣ ከአተገባበር እንዲሁም ከፋይናንስ ጋር በተያያዙ ችግሮች ምክንያት ኢኮኖሚውን በተለይም ግብርናውን ማዘመን አልተቻለም። ከስትራቴጂ አንጻር ጥራት ያለው የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠናን ተደራሽነት ማረጋገጥ በሚያስችል መልኩ የሥልጠና ተቋማት አልተደራጁም። ለሀገሪቱ የኢኮኖሚ መሠረት ለሆነው ለእርሻና ግብርና ትኩረት ያልሰጠና ይህንን አዘምኖ ወደ ኢንዱስትሪ የሚደረገውን ሽግግር ሊደግፍ አልቻለም። የተለያዩ የኢንዱስትሪና የኢኮኖሚ ዘርፎች ተቀናጅተው ለዘርፋቸው ተገቢ ብቃትና ክህሎት ያላቸውን

የመካከለኛ ደረጃ ባለሙያዎች የሚያስለጥኑበት ሥርዓት አልተዘረጋም። ሀገራዊ ፍላጎትን በትክክል ያገናዘበ የሙያ ደረጃ በማውጣትና የትብብር ሥልጠናን መተግበር የሚያስችል ከሀገራችን ነባራዊ ሁኔታ ጋር የሚጣጣም ሥርዓት በመዘርጋት ተግባራዊ በማድረግ ውጤት ማስመዘገብ አልተቻለም።

የከፍተኛ ትምህርት ተደራሽነትን በማስፋት በኩል ውጤቶች የተመዘገቡ ቢሆንም አብዛኛዎቹ ተቋማት የሚፈለገውን ስታንደርድ ያልጠበቁና ብዙ መሠረተ-ልማት ያልተሟላላቸው መሆኑ በትምህርትና ሥልጠና ሥርዓቱ ጥራትና አግባብነት ላይ አሉታዊ ተጽእኖ ማሳደሩ፤ ኢኮኖሚው ሳይፈቅድ በ70:30 ቀመር ላይ የተመሠረተውን የሳይንስና የማህበራዊ ሳይንስ የትምህርትና ሥልጠና ምጥጥን መተግበሩ፤ በተግባር የተደገፈ ትምህርት አለመሰጠቱና ጠንካራ የሆነ የጥራትና አግባብነት ተቆጣጣሪ ባለመኖሩም ጥራቱንና አግባብነቱን ማስጠበቅ አልተቻለም። በሌላ በኩል ሲታይ ለጥራት ወሳኝ የሆኑ የጥናትና ምርምር ሥራዎች እንዲሁም የማህበረሰብ አገልግሎት ሕብረተሰቡን ተጠቃሚ በማድረግ ረገድ ውስነቶች ተስተውሏል። በአጠቃላይ ሲታይ የከፍተኛ ትምህርት ተቋማት በቴክኖሎጂ የተደገፈ፤ ከኢንዱስትሪው ጋር የተሳሰረና የሀገሪቷን ነባራዊ ሁኔታ ያገናዘበ ትምህርትና ሥልጠና እውን ማድረግ አልቻለም።

ከትምህርት አመራር አንጻር ስንመለከተው ከፌዴራል እስከ ትምህርት ቤት ድረስ ያለው አብዛኛው በየደረጃው ያለው የትምህርት መዋቅር የትምህርት አመራርና ባለሙያ ኃላፊነት፤ ግልጽነትና ተጠያቂነት የጎደለው በመሆኑ የትምህርትና ሥልጠና ሥርዓቱን በአግባቡ በመምራት ለተሻለ ውጤት ያበቃ አልነበረም። ለዚህም ሙያዊ አቅም ያላቸውን በውድድር አለመመደብና ውጤታማነት የጎደለው የሥልጠና ሥርዓት ጥራት እያሸቆለቆለ እንዲመጣ አንዱ ምክንያት ሆኗል።

በተጨማሪም መንግስት ባለፉት ዓመታት የከፍተኛ ትምህርት ተደራሽነትን ለማስፋት ከፍተኛ የሆነ ሀብትን በመመደብ የዘርፉ ዋነኛ የፋይናንስ ምንጭ ነበር። ይህ ተደራሽነትን በማስፋፋት በኩል አውንታዊ ሚና የነበረው ቢሆንም በከፍተኛ ትምህርትና በአጠቃላይ የትምህርት ዘርፍ ፋይናንስ ላይ ተጽእኖ ፈጥሯል። በመሆኑም በቀጣይ አማራጭ የገቢ ምንጮችን እንዲሁም ፋይናንስ አደራርግ ሥርዓት ማስፈን ያስፈልጋል።

ዩኒቨርሲቲዎች የሚያፈሩትን የሰው ሀይል ውጤታማ ለማድረግ የሚያስችላቸው የአካባቢያቸው ፀጋን መሰረት ያደረገ ሥልጠና ላይ ሲሰማሩ እንደሆነ ቢታመንም በሀገሪቱ ያሉ ዩኒቨርሲቲዎች ሁሉንም የትምህርት አይነት መክፈት ለዚህም ከፍተኛ የሆነ ሀብት ለመሰረተ ልማት ግንባታ እና ለመማር ማስተማር በመመደብ የሀብት ብክነት እያስከተሉ ይገኛሉ። በመሆኑም ዩኒቨርሲቲዎች ያላቸውን የተፈጥሮ ፀጋንና የተሰጣቸውን ጥራት ያለው የሰው ሀይል የማፍራት ተልዕኮ መሰረት ያደረገ ለመሰረተ ልማት ማስፋፋት እንዲሁም ለመማር ማስተማር ተግባራቸው ማስፈፀሚያ የሚውል የሀብት አመዳደብ ሥርዓት ሊበጅ ይገባል።

በመሆኑም አሁን እየተተገበረ ያለውን የትምህርትና ሥልጠና ሥርዓት በመፈተሽ በሁሉም ዘርፎችና ደረጃዎች ለሚታዩት ነባራዊ ሁኔታዎች ምላሽ የሚሰጥና ተወዳዳሪ ዜጋ ለመፍጠር የሚያስችል ሥርዓት መዘርጋት ይገባል።

3. የፖሊሲው አስፈላጊነት እና አላማዎች

3.1 የፖሊሲው ማሻሻል አስፈላጊነት

በሥራ ላይ ያለውን የትምህርትና ሥልጠና ፖሊሲ ለመከለስ ያስፈለገበት መሠረታዊ ምክንያቶች የሚከተሉት ናቸው፤

- የትምህርትና ሥልጠና ሥርዓታችን በንድፈ ሀሳብ የታጨቀ እና ለተግባር ትምህርት ተገቢውን ትኩረት ያልሰጠ መሆኑ፤
- በከፍተኛ ትምህርት ተቋማት በቴክኖሎጂ የተደገፈ፤ ከኢንዱስትሪው ጋር የተሳሰረና የሀገሪቷን ነባራዊ ሁኔታ ያገናዘበ ትምህርትና ሥልጠና አለመሰጠቱና በዚህ መሰረት በቂና ተገቢ የሰው ሀይል አለመቅረቡ እና ስልጥነው/ተመርቀው የወጡ ዜጎችም ሥራ ፈጣሪ አለመሆናቸው፤
- እስካሁን ሲተገበር የቆየው ትምህርትና ሥልጠና ለሀገሪቱ የኢኮኖሚ መሠረት የሆነውን ግብር ለማዘመንና ወደ ኢንዱስትሪ የሚደረገውን ሽግግር ከማቀላጠፍ አንፃር ክፍተት የነበረበት በመሆኑ፤
- የኢኮኖሚ ዘርፎችና የትምህርትና ሥልጠና ሴክተር በሚዘጋጀው የሰው ሃይል ላይ በቅንጅት አለመሥራታቸው፤

- ሀገራዊ ፍላጎትን በትክክል ያገናዘበ የሙያ ደረጃ በማውጣትና የትብብር ሥልጠናን መተግበር የሚያስችል ከሀገራችን ነባራዊ ሁኔታ ጋር የሚጣጣም ሥርዓት አለመዘርጋቱ፤
- በአለም አቀፍ ደረጃ እያደገ የመጣውን ቴክኖሎጂና በእውቀት ላይ የተመሰረተ ኢኮኖሚያዊ ውድድር ላይ ውጤታማ የሚያደርግ የሰው ሀብት በማልማት በአለም አቀፍ ደረጃ ተወዳዳሪ የሚያደርግ ፖሊሲ መቅረብ አስፈላጊ በመሆኑ፤
- የሀገር በቀል ዕውቀት በሀገራዊ የሰው ሀይል ልማት ውስጥ በማካተት የሀገር በቀል እውቀቶች ከዘመናዊ እውቀት ጋር የተጣጣመ የትምህርትና ሥልጠና ፖሊሲ በመቅረብ ለሀገር ያላቸውን አስተዋጾ ማሳደግ አስፈላጊ በመሆኑ፤
- በሀገሪቱ የሚገኙ ዩኒቨርሲቲዎች እና የቴክኒክና ሙያ ማሰልጠኛ ተቋማት የሚያፈሩት የሰው ሀብት ያላቸውን የተፈጥሮ ፀጋ እና ተልዕኮ መሰረት በማድረግ አስተዋጾ እንዲያደርጉ ለማድረግ የትምህርትና ሥልጠና ፖሊሲውን ቆም ብሎ መፈተሽ፣ ማሻሻልና በሀገር ደረጃ የሚፈለገውን እድገትና ልማት ለማምጣት በሚያስችል መልክ መቅረጽ አስፈላጊ ሆኖ ተገኝቷል።

3.2 የፖሊሲው ፍልስፍና፣ መርሆዎችና ዓላማዎች

3.2.1 የትምህርትና ሥልጠና ፍልስፍና

የኢትዮጵያ የትምህርትና ሥልጠና ፍልስፍና ከአገራዊ ፍላጎትና ተጨባጭ ሁኔታ የሚመነጭ እንደሁኔታውና እንደአግባብ ባለብዙ ዘርፍ የትምህርትና ሥልጠና ፍልስፍና (Eclectic) የሚከተል ሲሆን ዋና ግብ ያደረገውም በመልካም ሥነ-ምግባር የታነፁ፣ በራስ መተማመናቸው የዳበረ፣ ቴክኖሎጂን የሚጠቀሙ፣ ለራሳቸውና ለሀገራቸው ብልጽግና የሚተጉ በሁለንተናዊ መልኩ የዘመኑና ችግር ፈቺ የሆኑ ኢትዮጵያዊ ዜጎችን መፍጠር ነው።

3.2.2 የፖሊሲ መርሆዎች

የትምህርትና ሥልጠና ፖሊሲው አፈጻጸም የሚከተሉትን መርሆዎች መሠረት ያደርጋል፤

- ጥራትና አግባብነት፤ ለሁሉም ዜጎች ጥራት ያለውና የሕይወት ዘመን ትምህርትና ሥልጠና ማቅረብ፤
- ያልተማከለ አሠራር፤ ያልተማከለ የትምህርትና ሥልጠና ሥርዓትን መከተል፤

- ግልጽነትና ምላሽ ሰጪ፤ ፖሊሲውና ስትራቴጂዎች ግልጽና ለችግሮች ምላሽ የሚሰጡ መሆናቸውን ማረጋገጥ፤
- ከፖለቲካና ከሃይማኖት ነፃ፤ ትምህርትና ሥልጠና ከፖለቲካና ሃይማኖት ጣልቃገብነት ነፃ ሆኖ መስጠት፤
- ውጤት ተኮር፤ የትምህርትና ሥልጠና ሥርዓቱ የውጤት ተኮር ትምህርትና ሥልጠና ሥርዓትን የሚከተል ይሆናል፤

3.2.3 የፖሊሲው ዋና ዋና ዓላማዎች

- ጥራት ያለው ትምህርትና ሥልጠና በተለይም ከቅድመ አንደኛ ደረጃ እስከ መካከለኛ ደረጃ ነፃና የግዴታ ትምህርት በተስማሚ ቴክኖሎጂ በማስደገፍ ለሁሉም በማዳረስ የግለሰብን አዕምሮአዊ፣ አካላዊ፣ ማህበራዊ፣ መንፈሳዊ እንዲሁም መልካም እሴቶችን ማጎልበት፤
- ትምህርትና ሥልጠናን ከግለሰባዊና ማህበራዊ ጠቀሜታ እንዲሁም ከኢንዱስትሪና ከግብርና ለውጥና እድገት ጋር ማስተሳሰር፤
- ለነባራዊ ሁኔታዎች ምላሽ የሚሰጡና ዘርፈ ብዙ ኢኮኖሚ ማልማትን ወደ ላቀ ደረጃ በማሸጋገር ኢኮኖሚውን የሚያሳድጉ እንዲሁም በዓለም አቀፍ ደረጃ ተወዳዳሪ የሆኑ ብቁ ዜጎችን ማፍራት፤
- ትምህርትና ሥልጠናን ከግለሰባዊና ማህበራዊ ጠቀሜታ እንዲሁም ከኢንዱስትሪና ከግብርና ለውጥና እድገት ጋር ማስተሳሰር፤
- የኢትዮጵያን መልካም ባህል የሚያበላጽጉ፤ የሀገር ፍቅር ያላቸው፣ ብዙሃነትን የሚቀበሉ፣ ሰብአዊ መብቶችን የሚያከብሩ፣ ለሰው ልጅ ደህንነትና እኩልነት፣ ለፍትሕ፣ ለሰላም ዘብ የሚቆሙ፣ በግብረገብ፣ በሥነ ምግባርና በዴሞክራሲ ባህል የታነጹ፣ የሀገራቸውን ታሪክ የሚያውቁ፣ ለሀገራቸው አንድነት ዘብ የሚቆሙ፣ ለሕዝብና ለሀገር ፍቅር ያላቸው ሁለንተናዊ ሰብእናቸው የተሟላ ዜጎችን ማፍራት፤
- በራሳቸው የሚተማመኑ፣ እውነትን የሚሹ፣ ለእውነት የሚቆሙ፣ በምክንያታዊ ትንተናና በውይይት የሚያምኑ፣ በሙያቸው ብቃት ያላቸው፣ ሥራ ፈጣሪዎች፣ አዳዲስ ግኝቶችን የሚያፈልቁ፣ ውበትን የሚያደንቁ፣ ለሳይንስና ቴክኖሎጂ እንዲሁም ለሀገር በቀል እውቀት መስፋፋት፣ መስረጽና ማደግ የሚተጉ፣ በዚህም የመመራመርና የማመዛዘን ብቃታቸውን የሚያጎለብቱ እና ለሕግ ዘብ የሚቆሙ ዜጎችን ማፍራት፤

- ትምህርትና ሥልጠናን ለአካባቢው ተስማሚና ተገቢ በማድረግ አካባቢን የማወቅ፣ የማጤንና የመገንዘብ፣ የማመዘዘንና የመገምገም፣ የመተንተንና የመለወጥ እንዲሁም የማድነቅ ችሎታ ያላቸው ዜጎችን ማፍራት፤

4. የፖሊሲ ዋና ዋና ጉዳዮች እና አቅጣጫዎች

የትምህርትና ሥልጠና ዘርፉን እየፈተኑ ያሉ እና ወደፊትም ሊያጋጥሙ የሚችሉ ዋና ዋና ችግሮች እና ተግዳሮቶችን ለመፍታት እንዲሁም በሥራ ላይ ያለውን የትምህርትና ሥልጠና ፖሊሲ ክፍተቶችን ለመሙላት እና አዳዲስ እይታዎችን ለማካተት የሚከተሉት ዋና ዋና የፖሊሲ ጉዳዮችና አቅጣጫዎች ተለይተዋል።

4.1 የትምህርትና ሥልጠና የብቃት ማዕቀፍ

- ከተለያዩ የትምህርትና ሥልጠና ዘርፎችና ከሥራ ልምድ የሚገኙ ሙያዎች ሀገራዊ የብቃት ማዕቀፍ እንዲኖራቸው ይደረጋል።

4.2 የትምህርትና ሥልጠና እርከን

- የሀገሪቱን የትምህርት ዓላማዎች ለማሳካት እንዲቻል የትምህርት እርከን፣ አጠቃላይ ትምህርት ቅድመ አንደኛ ደረጃ (የ5 አመትና የ6 አመት ሕፃናት) ፣ አንደኛ ደረጃ (ከ1ኛ እስከ 6ኛ ክፍሎች)፣ መካከለኛ ደረጃ (ከ7ኛ እና 8ኛ ክፍሎች) እና ሁለተኛ ደረጃ (ከ9ኛ እስከ 12ኛ ክፍሎች) ይሆናል።
- እድሜያቸው አራት አመት የሞላቸው ሕፃናት የቅድመ መደበኛ ትምህርት በግል የትምህርት ተቋማት የሚማሩበት ሥርዓት ይዘረጋል።
- አንደኛ ክፍል የመግቢያ እድሜ 7 አመት ይሆናል።
- የቴክኒክና ሙያ ሥልጠና ስምንት ደረጃዎች (ከደረጃ 1- ደረጃ 8) ይኖሩታል።
- የከፍተኛ ትምህርት ቅድመ ምረቃ አነስተኛው 4 ዓመት፣ ለሁለተኛ ዲግሪ 2 ዓመት እንዲሁም ፒ.ኤች.ዲ 4 ዓመት እንዲሆን ይደረጋል።
- በሁሉም የትምህርትና ሥልጠና ደረጃዎች ያልተማከለ የትምህርትና ሥልጠና ሥርዓት ተግባራዊ ይደረጋል።

4.3 የትምህርትና ሥልጠና ቋንቋ

- ተማሪዎች ቢያንስ ሶስት ቋንቋዎች እንዲማሩ ይደረጋል።
- የአፍ-መፍቻ ቋንቋ እንደትምህርት አይነትነት እና እንደ ማስተማሪያ ቋንቋነት ከቅድመ አንደኛ ደረጃ ጀምሮ የሚሰጥ ሆኖ በሁለቱም መሰጠቱ የሚያበቃበት የክፍል ደረጃ በክልሎች ተወስኖ ተግባራዊ ይደረጋል።

- የእንግሊዘኛ ቋንቋ በትምህርት ዓይነትነት ከ1ኛ ክፍል ጀምሮ ይሰጣል፤ በማስተማሪያ ቋንቋነት ሥራ ላይ መዋል የሚጀምርበት በክልሎች የሚወሰን ሆኖ በአስገዳጅነት ከ9ኛ ክፍል ጀምሮ ተግባራዊ ይደረጋል፤ ዝርዝሩ በሕግ ይወሰናል።
- አንድ ተጨማሪ የሀገር ውስጥ ቋንቋ ከፌደራል የሥራ ቋንቋዎች መካከል የተማሪው/የወላጅን ምርጫ ታሳቢ በማድረግ በየደረጃው ባለው የትምህርት መዋቅር ተወስኖ ከ3ኛ እስከ 10ኛ ክፍል የሚሰጥ ይሆናል።
- አንድ ተጨማሪ የውጭ ሀገር ቋንቋ ከ9ኛ ክፍል ጀምሮ እንደ አንድ አማራጭ ትምህርት የሚሰጥ ይሆናል።
- መደበኛ የቴክኒክና ሙያ ሥልጠና በእንግሊዘኛ የሚሰጥ ሲሆን አጫጭር እና ማህበረሰብ ተኮር ሥልጠናዎች እንደ ሰልጣኙ ፍላጎት በአገር ውስጥ እና በውጪ ቋንቋዎች ሊሰጥ ይችላል።

4.4 የነፃና የግዴታ ትምህርት

- መንግሥት የቅድመ አንደኛ ደረጃ ትምህርትን ለ5 ዓመት እና ለ6 ዓመት ሕፃናት የሁለት አመት የነፃና የግዴታ ትምህርት እንዲሰጥ ያደርጋል።
- ሕፃናት በ7 አመታቸው የአንደኛ ደረጃ ትምህርት እንዲጀምሩና ከ1ኛ እስከ 6ኛ ክፍል ነፃና ግዴታ ሆኖ እንዲሰጥ ይደረጋል።
- የመካከለኛ ደረጃ ትምህርት ነፃና ግዴታ ሆኖ እንዲሰጥ ይደረጋል።
- የሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ከ9ኛ እስከ 12ኛ ክፍሎች በነፃ እንዲሰጥ ይደረጋል።

4.5 የትምህርትና ሥልጠና ሥርዓተ ትምህርት

4.5.1 አጠቃላይ ትምህርት

- የአጠቃላይ ትምህርት ሥርዓተ ትምህርት ጥራት ባለው መልኩ የተቀረፀ የሀገር በቀል እውቀት፣ የሙያና የቀለም ትምህርትና የግብረገብ ትምህርት ያካተተና ከምርትና ከተግባር ጋር ተቀናጆ ብቃትን የሚያስጨብጥ ሥርዓተ-ትምህርት በማዘጋጀት በቴክኖሎጂ ተደግፎ እንዲሰጥ ይደረጋል።
- የሁለተኛ ደረጃ ትምህርት በ9ኛ እና 10ኛ ክፍሎች በአጠቃላይ ትምህርት መልክ እንዲሁም በ11ኛ እና 12ኛ ክፍሎች በተለያዩ የትኩረት መስኮች ተደራጅቶ እንዲሰጥ ይደረጋል።

- የመምህራን ትምህርትና ሥልጠና ሥርዓተ-ትምህርት ከሚያስተምሩበት የትምህርት ደረጃ ሥርዓተ-ትምህርት ጋር ተጣጥሞና ተገናዝቦ እንዲሁም በቴክኖሎጂ ተደግፎ እንዲሰጥ ይደረጋል።
- ልዩ ተሰጥኦና ተውህቦ ያላቸው፣ የአካል ጉዳተኝነትና ልዩ የመማር ፍላጎት ያላቸውን ተማሪዎች የሚያስተናግድ ሥርዓተ-ትምህርት ተዘጋጅቶ እንዲተገበር ይደረጋል።
- የሙያ እና ቴክኖሎጂ ትምህርት ከቅድመ አንደኛ ደረጃ ጀምሮ ከአድሚክቸው ጋር የተመጣጠነ ሆኖ እንዲሰጥ ይደረጋል።
- የግብረ-ገብ ትምህርት እስከ 6ኛ ክፍል ራሱን ችሎ፣ ከ7ኛ ክፍል ጀምሮ በዜግነት ትምህርት ውስጥ ተካቶ እንዲሰጥ ይደረጋል።
- የጎልማሶች ትምህርት የጎልማሳውን መሰረታዊ እና ሁለንተናዊ ህይወቱን ለማሻሻል በሚያስችል መልኩ የትምህርትና ሥልጠና ተለማጭ ሆኖ እንዲሰጥ ይደረጋል።
- ሥርዓተ-ትምህርቱ በየጊዜው ጥናትን መሠረት አድርጎ እንዲሻሻል ይደረጋል።

4.5.2 የቴክኒክና ሙያ ሥልጠና

- የቴክኒክና ሙያ ሥልጠና የሙያ ደረጃ የእሴት ሰንሰለት ትንተናን ተከትሎ ኢንዱስትሪውን፣ የሙያ ማህበራትን፣ የአሰሪ ማህበራትን፣ ከፍተኛ ልምድ ያላቸው ባለሙያዎችንና አሰልጣኞችን በማካተት እንዲዘጋጅ ይደረጋል።
- የቴክኒክና ሙያ ሥልጠና ሥርዓተ-ትምህርትና የሥልጠና መሳሪያዎች የሙያ ደረጃን መሰረት በማድረግ በማእከል ተቀርጸው ተቋማት ከአካባቢያቸው ነባራዊ ሁኔታ ጋር አስተሳሰረውና አዛምደው ተግባራዊ እንዲያደርጓቸው ይደረጋል።
- የቴክኒክና ሙያ ሥልጠና ሥርዓተ ትምህርት ዝግጅትና ክለሳ የኢንዱስትሪ ሙያተኞችን አሰልጣኞችንና የሙያ ማህበራትን ያሳተፈ እንዲሆን ይደረጋል።
- የቴክኒክና ሙያ ሥልጠና ሥርዓተ ትምህርት የሙያ የብቃት አሀዶችን፣ አጠቃላይ የብቃት አሀዶችንና የ21ኛው ክፍለ ዘመን ክህሎቶችን እና የሥራ ፈጣሪነትን ያካተተ እንዲሆን ይደረጋል።
- የቴክኒክና ሙያ ሥልጠና ሥርዓተ-ትምህርት የአካባቢ ጥበቃን የዘላቂ ልማትንና የሥራ ላይ ጤና እና ደህንነትን እንዲያካትት ይደረጋል።

- የቴክኒክና ሙያ ሥልጠና አማራጭ የትብብር ሥልጠና ሞዴሎችን በመጠቀም እንደየሙያው አይነት የሚለያይ ሆኖ ቢያንስ 70% ተግባር ተኮር እንዲሆንና በኢንዱስትሪና በማሰልጠኛ ተቋማት ትብብር እንዲሰጥ ይደረጋል።
- የቴክኒክና ሙያ ሥልጠና ለአጫጭር ሥልጠናዎች ትኩረት እንዲሰጥ ይደረጋል።
- የቴክኒክና ሙያ ሥልጠና ተለማጭ የሥልጠና ስነዘዴን እንዲከተል ይደረጋል።
- የቴክኒክና ሙያ ሥልጠና ተቋማት ካካበቱት ልምድ እና የተወዳዳሪነት ደረጃ ጋር የተጣጣመ፣ የተፈጥሮ ፀጋን፣ ተልዕኮ እና የትኩረት መስክን መሰረት ያደረገ የሥልጠና ፕሮግራሞች ላይ እንዲያተኩሩ ይደረጋል።

4.5.3 የከፍተኛ ትምህርት

- በሀገሪቱ የሚሰጡ የከፍተኛ ትምህርት መርሃ-ግብሮች ከሀገር እና ከዓለም አቀፍ ልማትና እድገት እንዲሁም ከሰው ኃይል ገበያ ፍላጎት ጋር የተጣጣሙ ጥራትና ተገቢነት ያላቸው እንዲሆኑ ይደረጋል።
- ሁሉም ተማሪዎች በዩኒቨርሲቲ ቆይታቸው ቢያንስ ሀያ በመቶ የሚሆነውን ጊዜ በኢንዱስትሪ ወይም ከሚሰለጥኑበት የሙያ መስክ ጋር የተያያዘ የተግባር ትምህርት የሚያገኙበት አሰራር ይዘረጋል።
- በእያንዳንዱ የሙያ መስክ ከመርሃ ግብሩ ጋር የተሳሰረ የሙያ ሥነ ምግባር ኮርስ እንዲሰጥ ይደረጋል።
- የከፍተኛ ትምህርት ተቋማት የትምህርት ፕሮግራሞች ካካበቱት ልምድ እና የተወዳዳሪነት ደረጃ ጋር የተጣጣመ፣ የተፈጥሮ ፀጋን፣ ተልዕኮ እና የትኩረት መስክ (differentiation) ላይ እንዲያተኩሩ ይደረጋል።
- የመንግስት ከፍተኛ የትምህርት ተቋማት ሀገራዊ እና አለም አቀፍ ተወዳዳሪነታቸውን ለማጎልበት ወደራስ ገዝነት የሚሸጋገሩበት ሥርዓት ይዘረጋል።

4.6 የመምህራን/አሰልጣኞችና የትምህርትና ሥልጠና አመራሮች ደረጃ

4.6.1 የአጠቃላይ ትምህርት

4.6.1.1 መምህራን

- ለቅድመ-አንደኛ ደረጃ መምህራን አነስተኛው ሰርተፊኬት የትምህርት ዝግጅት እንዲኖራቸው ይደረጋል።
- ለአንደኛ ደረጃ (ከ1ኛ -6ኛ ክፍል) መምህራን አነስተኛው ዲፕሎማ የትምህርት ዝግጅት እንዲኖራቸው ይደረጋል

- ከመካከለኛ እስከ ሁለተኛ ደረጃ ደረጃ (ከ7ኛ -12ኛ ክፍሎች) መምህራን አነስተኛው የመጀመሪያ ዲግሪ የትምህርት ዝግጅት እንዲኖራቸው ይደረጋል።
- መምህራን ብቃታቸውን እንዲያሻሽሉ ተከታታይ የሙያ ማሻሻያ መርሃ ግብር ሥርዓት ይዘረጋል፤ ይህም ከደረጃ እድገታቸው ጋር እንዲተሳሰር ይደረጋል።

4.6.1.2 የትምህርት አመራሮችና ባለሙያዎች

- ከቅድመ አንደኛ ደረጃ እስከ መካከለኛ ደረጃ የትምህርት አመራሮች ባለሙያዎች አነስተኛው የመጀመሪያ ዲግሪ የትምህርት ዝግጅት እንዲኖራቸው ይደረጋል።
- በሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤቶች የሚያገለግሉ የትምህርት አመራሮችና ባለሙያዎች አነስተኛው የሁለተኛ ዲግሪ በትምህርት አመራርና አስተዳደር የትምህርት ዝግጅት እንዲኖራቸው ይደረጋል።
- የትምህርት አመራሮችና ባለሙያዎች ብቃታቸውን እንዲያሻሽሉ ተከታታይ የሙያ ማሻሻያ መርሃ ግብር ሥርዓት ይዘረጋል፤ ይህም ከደረጃ እድገታቸው ጋር እንዲተሳሰር ይደረጋል።

4.6.2 ቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና

4.6.2.1 አሰልጣኞች

- የቴክኒክና ሙያ ሥልጠና ለደረጃ 1 እና 2 አነስተኛው የመጀመሪያ ዲግሪ የትምህርትና ሥልጠና ዝግጅት እንዲሁም የሙያ ብቃት/የኢንዱስትሪ ልምድ ያላቸው እንዲሆኑ ይደረጋል።
- የቴክኒክና ሙያ ሥልጠና ከደረጃ 3 እስከ ደረጃ 6 አነስተኛው የሁለተኛ ዲግሪ የትምህርትና ሥልጠና ዝግጅት እንዲሁም የሙያ ብቃት/የኢንዱስትሪ ልምድ ያላቸው እንዲሆኑ ይደረጋል።
- የቴክኒክና ሙያ ሥልጠና ደረጃ 7 እና ደረጃ 8 የሚያሰለጥኑ ሦስተኛ ዲግሪ የትምህርትና ሥልጠና ዝግጅት እንዲሁም የሙያ ብቃት/የኢንዱስትሪ ልምድ ያላቸው እንዲሆኑ ይደረጋል።

4.6.2.2 የቴክኒክና ሙያ ሥልጠና አመራሮች

- በቴክኒክና ሙያ ሥልጠና በአመራርነት የሚመደቡ አመራሮች ቢያንስ የሁለተኛ ዲግሪ የትምህርት ዝግጅት ያላቸውና የቴክኒካል ክህሎት ያላቸው እንዲሆኑ ይደረጋል።

4.6.3 የከፍተኛ ትምህርት

- የከፍተኛ ትምህርት መምህራን የሚያስተምሩበት ደረጃ የሚጠይቀውን የሙያ እውቀት፣ አመለካከትና ክህሎት ብቃት እንዲኖራቸው እና ቢያንስ የሁለተኛ ዲግሪ እና ከዚያ በላይ የትምህርት ዝግጅት ያላቸው ሆኖ የመምህርነት የሙያ ሥልጠና ወስደው የሙያ ብቃት ማረጋገጫ ያላቸው እንዲሆኑ ይደረጋል።
- የከፍተኛ ትምህርት አመራሮችና ባለሙያዎች ዘርፉ የሚጠይቀውን የአመራር እውቀት፣ አመለካከትና ክህሎት ብቃት ያላቸው ሦስተኛ ዲግሪ ያላቸው እንዲሆኑ ይደረጋል።
- መምህራን ከአጠቃላይ የሥራ ጫናቸው ለማስተማር፣ ለምርምር እና ለማህበረሰብ አገልግሎት እንደ ዩኒቨርሲቲዎቹ ተልእኮ የሚለያይ ሆኖ በአማካኝ ከአጠቃላይ የሥራ ሰዓታቸው እንደ ቅደም ተከተላቸው 60፣ 25፣15 እንዲሆን ይደረጋል።

4.7 የምርምር ቴክኖሎጂ ሽግግርና የማህበረሰብ አገልግሎት

- በትምህርትና ስልተና ተቋማት የሚካሄዱ ጥናትና ምርምሮች ከቴክኖሎጂ ሽግግር ጋር ተጣምረው የማህበረሰብን ለውጥ እንዲያመጡ በሚያስችል መልክ ተሳስረው ተግባራዊ እንዲሆኑ ይደረጋል።
- ለጥናትና ምርምር ሥራዎች ተቋማት የበጀታቸውን ቢያንስ 5% እንዲመድቡ እና ይህም በህግ እንዲደገፍ ይደረጋል።
- የትምህርትና ሥልጠና ተቋማት መርሃ-ግብሮችን ከኢንዱስትሪ ፍላጎት ጋር ያጣጣመና ተወዳዳሪነቱንና ምርታማነቱን ለማሳደግ የሚያስችል የቴክኒክና ሙያ ሥልጠና ተቋማት፣ የዩኒቨርሲቲ፣ የምርምር ኢንስቲትዩትና ኢንዱስትሪ ትስስር እንዲኖር ይደረጋል።

4.8 የትምህርትና ሥልጠና ፋይናንስ

- ውጤታማ፣ ተጠያቂነትን ያሰፈነ እና ሚዛናዊ የሆነ ያልተማከለ የትምህርት ፋይናንስ እንዲኖር ይደረጋል።
- የከፍተኛ ትምህርት ወጪ በመንግሥትና በተማሪዎች የሚሸፈን ሆኖ በመንግስት የሚሸፈነው ድርሻ እና በተማሪዎች የሚሸፈነው ድርሻ እንዲሁም ተማሪዎች የሚከፍሉበት ሥርዓት ዝርዝር በሕግ ይወሰናል።

- የቴክኒክና ሙያ ሥልጠና ዘርፍ ለኢኮኖሚው ከሚያደርገው አስተዋጽኦ አንፃር በጥናት ላይ ተመሥርቶ በመንግስት ተገቢው የበጀት ድጋፍ እንዲኖረው ይደረጋል።
- የቴክኒክና ሙያ ሥልጠና ሰልጣኞች በወጪ መጋራት ሥርዓት ውስጥ እንዲገቡ ይደረጋል።
- ኢንዱስትሪዎች/አሰሪዎች ለቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና የፋይናንስ ድጋፍ የሚያደርጉበት ሥርዓት ይዘረጋል።
- የትምህርትና ሥልጠና ተቋማት የውስጥ ገቢ በማመንጨት ወጪአቸውን የሚሸፍኑበት የአሰራር ሥርዓት ይዘረጋል።
- ሀገር አቀፍ የትምህርት እና የቴክኒክና ሙያ ሥልጠና ፈንድ ይቋቋማል።

4.9 የትምህርትና ሥልጠና ምዘና ሥርዓት

4.9.1 የአጠቃላይ ትምህርት

- የአንደኛ ደረጃ ትምህርት (6ኛ ክፍል) ማጠናቀቂያ በክልል ደረጃ ተዘጋጅቶ እንዲሰጥ ይደረጋል።
- የመካከለኛ ደረጃ ትምህርት ማጠናቀቂያ (8ኛ ክፍል) ፈተናው በትምህርት ሚኒስቴር ተዘጋጅቶ ፈተናውን የማስተዳደር ሥራ በክልሎች እንዲከናወን ይደረጋል።
- የሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ማጠናቀቂያ አገር አቀፍ የ12ኛ ክፍል ፈተና በቀለም እና በትኩረት መስኮች በሁለት መልክ በተዘጋጅቶ እንዲሰጥ ይደረጋል።

4.9.2 የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና

- 12ኛ ክፍል አጠናቀው ወደ ሥራው አለም መቀላቀል ለሚፈልጉ በ2ኛ ደረጃ መርጠው በተማሩት የሙያ ትምህርት መሰረት የብቃት ምዘና እንዲዘጋጅ ይደረጋል።
- የቴክኒክና ሙያ ሥልጠና የብቃት ምዘና በኢንዱስትሪ ውስጥ የሚሰጥ ሲሆን ኢንዱስትሪው ምዘና ሊሰጥ በማይችልበት ሁኔታ የብቃት ምዘናው የክላስተር የምዘና ማዕከላትን፣ ተንቀሳቃሽ የምዘና ማዕከላትንና ሲሙሌሽን (Simulation) በመጠቀም እንዲሰጥ ይደረጋል።
- የብቃት ምዘናው የአካል ጉደተኞችንና ተጋላጭ የማህበረሰብ ክፍሎችን አካታች እንዲሆን ይደረጋል።

- የኢንዱስትሪ መዛኞችን በዘላቂነት በምዘና ሂደቱ እንዲሳተፉ ብቃታቸውንና ሙያዊ ስነምግባራቸውን ማረጋገጥ የሚያስችል የመዛኝነት ፈቃድ ዕውቅናና ዕድሳት (Licensing and Re-licensing) ሥርዓት ይዘረጋል።
- ከአንድ ደረጃ ወደ ሌላ ደረጃ የሚደረገው ሽግግር በተቋም ውስጥ ምዘና የሚረጋገጥ ሲሆን በየትኛውም ደረጃ ወደሥራው አለም መግባት የሚፈልጉ ሰልጣኞች ብቻ አገራዊ የብቃት ምዘና የሚወስዱ ይሆናል።

4.9.3 የከፍተኛ ትምህርት

- በሁሉም የከፍተኛ ትምህርትና ሥልጠና መርሀ ግብሮች የመውጫ ፈተና እንዲሰጥ ይደረጋል።

5. የፖሊሲው ቁልፍ የውጤት መስኮች

5.1 ፍትሃዊ፣ አካታችና ተደራሽ ትምህርትና ሥልጠና

ትምህርትና ሥልጠናን ፍትሀዊ፣ አካታችና ተደራሽ ለማድረግ የተለያዩ አማራጮችን በመጠቀምና የግሉንም ዘርፍ ተሳትፎ በማሳደግ ደረጃቸውን የጠበቁ የትምህርትና ሥልጠና ተቋማት በመገንባትና በማስፋፋት፣ የትምህርትና ሥልጠና ተቋማትን ግብአት በማሟላት፣ በየደረጃው ለሚገኙ ፈጻሚና አስፈጻሚ አካላት አቅም በማሳደግ፣ አገር በቀል እውቀቶችን ያካተተ በማድረግ፣ የትብብርና የቅንጅት የአሠራር ሥርዓት በማጠናከር፣ በበቂ በጀትና ማትጊያ የታገዘ እንዲሆን በማድረግ እና ችግር ፈች እንዲሆኑ በማስቻል ፍትሀዊ አካታችና ተደራሽ ትምህርትና ሥልጠና ይረጋገጣል።

5.2 በሥራ ገበያ ላይ ብቁና ተፈላጊ የሆነ የሰው ሀይል

በሁሉም ደረጃዎች የትምህርትና ሥልጠና ጥራትን በማረጋገጥ ሁሉም ተማሪዎችና ሰልጣኞች በአለም አቀፍ ደረጃ ተወዳዳሪ የሚያደርጋቸውን እና ኢኮኖሚው የፈልገውን የትምህርትና ሥልጠና ሥርዓተ-ትምህርት አሻሽሎ ትምህርትና ሥልጠና በመስጠት፣ በትምህርትና ሥልጠና ምዘና፣ በፈተናና ግምገማ ሥርዓት፣ በትምህርትና ሥልጠና ኢንስፔክሽን፣ የመምህራንና አሰልጣኞች እንዲሁም የአመራሮች ብቃት በምዘና በማረጋገጥ፣ የምርምር ሥራዎችን ጥራትና አግባብነትን በማሳደግ፣ ቋንቋዎችን በማበልፀግና የተማሪዎችንና የመምህራንን የቋንቋ አጠቃቀም በማሻሻል፣ ቤተ መ-ከራዎችን ግብአት በማሟላት፣ የተመራማሪዎችን የምርምር አቅም በማሳደግና ችግር ፈቺ የጥናትና ምርምር ሥራዎችን ተግባራዊ በማድረግ፣ የትምህርትና ሥልጠና ሥርዓቱ አገር በቀል እውቀቶችን ያካተተ በማድረግ፣ የእርስ በርስ እና

ዓለም አቀፍ ትብብርና ትስስርን በማጠናከር ጥራትና አግባብነቱ የተረጋገጠ ለሥራ ገበያው የሚመጥን የሰው ሀይል ይቀርባል።

5.3 ሳይንስ፣ ቴክኖሎጂ እና የሥራ ፈጠራ መስፋፋት

በትምህርትና ሥልጠና ተቋማት የቴክኖሎጂ ሽግግር ፋይዳን በመረዳት ቴክኖሎጂዎችን በማልማት፣ ለኢንተርፕራይዞች በማሸጋገር፣ ተወዳዳሪ እንዲሆኑ የማድረግ እና የቴክኖሎጂ አቅም የመገንባት ሥራ በመስራት፣ ቴክኖሎጂን በውል በመገንዘብና መቅዳት የሚያስችል አቅም በመገንባት፣ የአካባቢን ፀጋዎች መሠረት በማድረግ ትንተናዎችን በመስራት ቴክኖሎጂዎችን በመለየት፣ በማልማት፣ በማላመድ እና በማቀብ፣ በትምህርትና ሥልጠና ዘርፉ ውስጥ የምርምር አቅም ሳይንሳዊ አካሄድን በአግባቡ ተከትሎ መፍትሔዎችን በማስቀመጥ፣ ተቋማቱ የአገር በቀል ዕውቀትና ክህሎትን በማዳበር፣ ፈጠራ እና የቴክኖሎጂ ሽግግርን በማጎልበት፣ የሳይንስ፣ የሂሳብ፣ የቴክኖሎጂ፣ የምህንድስናና ስነ-ምግባር ትምህርቶችን ልዩ ትኩረት በመስጠት በሥርዓተ ትምህርቱ ውስጥ በማካተት ተማሪዎችና ሰልጣኞችን በማብቃት የአገር ኢኮኖሚን በማሳደግ፣ የሳይንስና የቴክኖሎጂ ትምህርቶችንና የሙያ ሥልጠናዎችን ከቅድመ አንደኛ ደረጃ ጀምሮ ተገቢ በሆነ መንገድ ብቁ መምህራንና አሰልጣኞች ለትምህርትና ሥልጠና ሥርዓቱ በሚያስፈልጉ ልዩ ልዩ የሳይንስና የቴክኖሎጂ ቤተ መከራዎች፣ ወርክሾፖችና ሌሎች ማቴሪያሎችን በመጠቀም ትምህርትና ሥልጠናውን በመስጠት ሳይንስ፣ ቴክኖሎጂ እና የሥራ ፈጠራ ይስፋፋል።

5.4 የማህበረሰብና የአካባቢ ልማት

የማህበረሰብ አቀፍ አገልግሎትና የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽን ድጋፍ በማድረግ፣ ለአካባቢው ማህበረሰብ የሚደረግን የእውቀት እና ክህሎት ድጋፍ በማሳደግ፣ የበጎ አድራጎት አገልግሎትና የአካባቢ ልማትና ጥበቃን እንዲሁም ከአገር በቀል እውቀትና ክህሎት ዜጎችን ተጠቃሚ በማድረግ፣ የተለያዩ አካባቢዎች ያላቸውን የልማት ጸጋዎች መሰረት ያደረገ የትምህርትና ሥልጠና እንዲሁም ሙያዊ ድጋፍ በመስጠት፣ በትምህርትና ሥልጠና ተቋማት የሚከናወኑ የምርምርና ጥናት ሥራዎች የአካባቢውን ማህበረሰብ የልማት ፍላጎት መሰረት እንዲሆን በማድረግ፣ የአካባቢው ማህበረሰብና ኢንተርፕራይዞች ተጠቃሚ እንዲሆኑና ቀጣይነት ያለው አካባቢያዊ ልማት ይረጋገጣል።

5.5 ጠንካራ የትምህርትና ስልጣና ሥርዓታት እና የማስፈጸም አቅም

በዚህ ፖሊሲ እና በሌሎች የህግ ማቀፎች በመመስረት በትምህርትና ሥልጠና ዘርፍ የማስፈጸም አቅም በመገንባት፣ የትምህርትና ሥልጠና ተቋማት ተወዳዳሪ እንዲሆኑ

በማድረግ፣ የትምህርትና ሥልጠና ተቋማት ራስ ገዝ እንዲሆኑ በማድረግ፣ የአገልግሎት ማሻሻያ ሥራዎችን በመስራት፣ የሰው ሀይል አቅም ግንባታ ሥራዎችን በመስራት፣ የተቋማት መሰረተ ልማት ተደራሽነትን በማሳደግ ጠንካራ የትምህርትና ሥልጠና ሥርዓታት እና የማስፈጸም አቅም ይገነባል።

6. የፖሊሲ ማውጣት ስልጣን

ይህን የትምህርትና ሥልጠና ፖሊሲ በትምህርት ሚኒስቴር እና በሥራና ክህሎት ሚኒስቴር ሀሳብ አመንጭነት ተዘጋጅቶና በሚኒስትሮች ምክር ቤት ፀድቆ ተግባራዊ ይሆናል።

7. ፖሊሲው የሚተገበርበት ወሰን

ይህ ፖሊሲ በአገሪቱ ባሉ በቅድመ መደቦች፣ በቅድመ አንደኛ ደረጃ፣ በአንደኛ ደረጃ (1ኛ-6ኛ ክፍሎች)፣ በመካከለኛ ደረጃ (7ኛ እና 8ኛ ክፍሎች)፣ በሁለተኛ ደረጃ (ከ9ኛ- እስከ 12ኛ ክፍሎች)፣ በጎልማሶች ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት፣ በቴክኒክና ሙያ ሥልጠና ተቋማት (ከደረጃ 1 እስከ ደረጃ 8)፣ በትምህርትና ሥልጠና ኮሌጆች፣ በከፍተኛ ትምህርት ተቋማት (ዩኒቨርሲቲዎች)፣ በትምህርትና ሥልጠና ተቋማትና በኢንዱስትሪ ውስጥ በሚሰጡ ሥልጠናዎች (አጫጭርና መደበኛ ሥልጠናዎች) ተግባራዊ ይሆናል።

8. የፖሊሲው ማስፈጸሚያ ስትራቴጂዎች

8.1 የፖሊሲው ፈፃሚ አካላት

ይህን ፖሊሲ የሚከተሉት ዋና ዋና አስፈፃሚ አካላት ይኖሩታል።

- የክልል መንግስታት የትምህርትና ሥልጠና ፖሊሲውን ተግባራዊ ለማድረግ አጠቃላይ ማህበረሰቡን የማስተባበር በተለይም እድሜያቸው ለትምህርት የደረሱ ህፃናት የትምህርት ገበታ ላይ እንዲገኙ የማድረግ፣ የትምህርት ተቋማትን የማስፋፋትና ምቹ ሁኔታዎችን በትምህርት ቤት እንዲፈጠር በማድረግ የመማር ማስተማር ሂደቱ ላይ የጎላ ድርሻ ያበረክታሉ።
- የኢኮኖሚና ቴክኖሎጂ ሚኒስቴር በሀገር ደረጃ የሚካሄዱ የቴክኖሎጂ ምርምርና ጥናትን በማስተባበር፣ የመማር ማስተማር ሂደቱን ለማሳለጥ ያሚያስችሉ ዲጂታላይዜሽን ማስፋፋት፣ የአይሲቲ መሰረተ ልማት ማስፋፋት፣ የቴክኖሎጂ ፈጠራ ከትምህርትና ሥልጠናው ጋር በማስተሳሰር ቴክኖሎጂ መሰረት ያደረገ የትምህርት ሥርዓት እንዲኖር ያደርጋል። እንዲሁም በትምህርትና ሥልጠና

ተቋማት በጥናትና ምርምር የሚመነጨ የቴክኖሎጂና ፈጠራ ሥራዎች በጥቅም ላይ እንዲውሉ ያደርጋል።

- የጤና ሚኒስቴር የትምህርትና ሥልጠና ተቋማት የሥራ ላይ ልምምድ ለሚያደርጉ የጤና ዘርፍ ተማሪዎችና ሰልጣኞች ምቹ ሁኔታ ይፈጥራል፤ በሥርዓተ ትምህርት ውስጥ ዘመኑን የዋጀ የጤና እውቀትና ክህሎትን መሰረት ያደረገ ሥርዓተ ትምህርት እንዲኖር እና የጤና ሙያ ስነ-ምግባር በአግባቡ በትምህርትና ሥልጠና ውስጥ እንዲካተት ያደርጋል።
- የትምህርት ባለስልጣን በፖሊሲው ውስጥ የትምህርትን ጥራት፣ ደረጃ፣ የሙያ ደረጃ፣ ሙያዊ ስነምግባር እና ሌሎች የቁጥጥርና የክትትል ሥራዎችን ያከናውናል።
- የኢንዱስትሪ፣ የግብርና እና ሌሎች የአገልግሎት ዘርፎችን የሚመሩና የሚያስባብሩ እንዲሁም የሚፈጽሙ ተቋማት በተለያዩ ዘርፎች ውስጥ የትምህርትና ሥልጠና ተቋማት በተሰጣቸው ተልእኮና የትኩረት መስክ መሰረት በማድረግ ተግባር ተኮር ትምህርትና ልምምድ እንዲያደርጉ ምቹ ሁኔታ ይፈጥራል፤ ዘርፎች ይህንን ማድረጋቸውን አስፈላጊውን ክትትል ያደርጋሉ።
- የባህልና ስፖርት ሚኒስቴር በትምህርትና ሥልጠና በጥቅም ላይ የሚውሉ ቋንቋዎች ለትምህርትና ሥልጠና ብቁ መሆናቸውን ያረጋግጣል፤ ቋንቋዎች ለትምህርትና ሥልጠና እንዲውሉ ቋንቋዎችን የማልማት ሥራ ይሰራል።
- የሴቶችና ማህበራዊ ጉዳይ ሚኒስቴር ህፃናት፣ ሴቶች እና ልዩ ፍላጎት ያላቸው ዜጎች የትምህርትና ሥልጠና ተሳትፏቸውን የማሳደግ ሥራዎችን በመሥራት፣ ስደተኞች እና ከስደት ተመላሾች አገልግሎት ስደተኞችና ከስደት ተመላሾች የትምህርትና ሥልጠና እድል እንዲያገኙ በማድረግ የሚጠበቅባቸውን ድርሻ እንዲወጡ ይጠበቃል።

8.2 ፖሊሲውን ለማስፈጸም የሚረዱ የህግ ማእቀፎች

የዚህን ፖሊሲ ቁልፍ የውጤት መስኮች ለመፈጸም በተግባር ላይ ያሉት የቴክኒክና ሙያ ሥልጠና አዋጅ፣ የከፍተኛ ትምህርት አዋጅ እና የዩኒቨርሲቲዎች ማቋቋሚያ ደንብ ተሻሽለው እንዲሁም የአገር አቀፍ ትምህርትና ሥልጠና የብቃት ማእቀፍ፣ የአጠቃላይ ትምህርት አዋጅ ፣ የትምህርትና ሥልጠና ቋንቋ አዋጅ ፣ የትምህርትና ሥልጠና የወጪ መጋራት አዋጅ ፣ የዩኒቨርሲቲ ራስ ገዝ አስተዳደር ደንብ እና የተቋማት የኢንተርፕራይዞች ማቋቋሚያ ደንብ በአዲስ መልክ ተዘጋጅተው ተግባራዊ ይደረጋሉ።

8.3 የፖሊሲው ማስፈጸሚያ ፕሮግራሞች

ፍትሃዊ፣ አካታችና ተደራሽ የሆነ ትምህርትና ሥልጠና ለማረጋገጥ፡- የትምህርት መሰረተ ልማት እና ፋሲሊቲዎችን ለመዘርጋት የትምህርትና ሥልጠና መሰረተ ልማትና ፋሲሊቲ ፕሮግራም ተግባራዊ የሚደረግ ሲሆን ይህ ፕሮግራም በዋናነት በሁሉም የትምህርት እርከኖች የትምህርት መሰረተ ልማቶችን እና የሚገነቡ መሰረተ ልማቶች በተሟላ ሁኔታ አገልግሎት ለመስጠት የሚያስችሉ ፋሲሊቲዎችን ማሟላትና ምቹ የመማር ማስተማር ከባቢ ሁኔታ መፍጠርን ያካትታል። በተጨማሪም ከመማር ማስተማር ባለፈ ለጥናትና ምርምር፣ ለማህበረሰብ አገልግሎት እና ለትምህርትና ሥልጠና ኢንዱስትሪ ትስስር የሚከናወኑ መሰረተ ልማቶችና ፋሲሊቲዎችን ያካትታል።

በሥራ ገበያ ላይ ብቁና ተፈላጊ የሆነ የሰው ሀይል ለማፍራት፡- የአጠቃላይ ትምህርት ጥራት ማሻሻያ፣ የከፍተኛ ትምህርት ጥራት ማሻሻያ እና የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ጥራትና አግባብነት ማሻሻያ ፕሮግራሞች ተግባራዊ የሚደረጉ ይሆናል። ይህ ፕሮግራም በዋናነት የአጠቃላይ ትምህርት ሥርዓተ-ትምህርትን ለማሻሻል፣ መምህራንንና የትምህርት አመራር ብቃት ለማሻሻል፣ የትምህርት ቤት ለማሻሻል፣ የአጠቃላይ ትምህርት ብሄራዊ ስታንደርድ፣ የቋንቋ ክህሎትን ለማሻሻልና ለማበልፀግ፣ የህይወት ዘመን የጎልማሶች ትምህርት ለማሻሻል፣ የከፍተኛ ትምህርት መምህራንንና የትምህርት አመራር ብቃት ለማሻሻል፣ የዩኒቨርሲቲዎች የተልእኮና የትኩረት መስክ ለማሻሻል፣ የምርምር ሥራዎችን ለማሻሻል፣ በቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና የሙያ ደረጃና ሥርዓተ ሥልጠና ዝግጅትና ክለሳ፣ የአሠልጣኞችና አመራሮች ብቃት ለማሻሻል እንዲሁም የብቃት ምዘና ስርአት ለማሻሻል የሚወሰዱ እርምጃዎችን ያካትታል።

ሳይንስ፣ ቴክኖሎጂ እና የሥራ ፈጠራ ለማስፋፋት፡- የትምህርትና ሥልጠና ተቋማት የቴክኖሎጂ ሽግግር ማሻሻያ ፕሮግራም የሚተገበር ይሆናል። ይህን ፕሮግራም ለማሳካት የኢንኩቤሽን ማእከላት ማስፋፋት፣ የቴክኖሎጂ ምርምር እና ሽግግር ማሻሻል፣ የውጪ አገር ሥራ ስምሪት ሥልጠና፣ የትምህርትና ሥልጠና ተቋማትና ኢንዱስትሪ ትስስር ማሻሻል፣ የኢንተርፕራይዝ ልማት ማስፋፋት (Enterpsize development) የሚከናወኑ ይሆናል።

የማህበረሰብና የአካባቢ ልማት ለማስፋፋት፡- የማህበረሰብ አገልግሎት እና አካባቢ ልማት ፕሮግራም የሚከናወን ይሆናል። ለዚህም የአገር በቀል እውቀትና ክህሎት ማሻሻያና ማሸጋገሪያ

እና የልማት ኤክስፔንሽን አገልግሎት ማሻሻያ ጋር የተያያዙ ሥራዎች በዚህ ፕሮግራም ተፈጻሚ ይደረጋሉ።

ጠንካራ የትምህርትና ስልጣና ሥርዓታት እና የማስፈጸም አቅም መፍጠር፡ የትምህርትና ሥልጠና ተቋማት የአቅም ግንባታና ተወዳዳሪነት ፕሮግራም ተግባራዊ ይደረጋል። በዚህም የትምህርትና ሥልጠና ተቋማት ራስ ገዝ፣ የአገልግሎት ማሻሻያ፣ የሰው ሀይል አቅም ግንባታ እና የተቋማት መሰረተ ልማት አቅም ማሳደግ ጋር የተያያዙ ሥራዎች በዚህ ፕሮግራም ተፈጻሚ ይደረጋሉ።

8.4 የፖሊሲውን ውጤታማ አፈጻጸም የሚያረጋግጥ የክትትልና ግምገማ ሥርዓት

የትምህርትና ሥልጠና ፖሊሲው አተገባበር ዘርፉ ለአገሪቱ ልማትና ዕድገት የሚያስፈልገውን ብቁና በቂ የሰው ሀይል ከማቅረብ፣ ጥራት ያለው፣ አካታችናተወዳዳሪ የሆነ የትምህርት እና ሥልጠና ከማዳረስ፣ ሥራ እና የቴክኖሎጂ ፈጠራ የሚያበረታታ እንዲሁም የማህበረሰብ ልማትን የሚያግዝና አካባቢያዊ ልማትን ከማፋጠን አንጻር የትምህርትና ሥልጠና ፖሊሲው ያስገኘውን ውጤት በየጊዜው ክትትልና ግምገማ ይደረግበታል። የክትትልና ድጋፍ ሥራው ፖሊሲውን መነሻ በማድረግ የተዘጋጁ የማስፈጸሚያ ፕሮግራሞችና ፕሮጀክቶች ላይ የሚያተኩር ይሆናል። ይህም የፖሊሲ ቁልፍ የውጤት መስኮች ለማሳካትና መሳካታቸውንና ወቅታዊ እርምጃዎች መወሰዳቸውን እንዲሁም እንደ አስፈላጊነቱ የፖሊሲ ክለሳ ለማድረግ የሚያስችል በቂ እና አሳማኝ ምክንያት መኖሩን ለማረጋገጥ ያስችላል። በአጠቃላይ ይህን የትምህርትና ሥልጠና ፖሊሲ ለመተግበር የሚከተሉት የክትትልና ግምገማ ሥርዓቶች ተግባራዊ ይደረጋሉ።

- በፌደራል፣ በክልል፣ በትምህርትና ሥልጠና ተቋማትና በሌሎችም የዘርፉ መዋቅሮች መካከል ቅንጅታዊ አሰራርን የተከተለና ወጥ በሆነ መልኩ እንዲተገበር የሚያስችል ሁሉም አካላት የተሳተፉበት የድጋፍና ክትትል ስታንዳርድና የአፈፃፀም አመላካቾችን ያካተተ እና ከዓለም አቀፋዊ የግምገማ አመልካቾች አንጻር የተቃኘ ሰነድ ይዘጋጃል።
- በዘርፉ የአጭር፣ መካከለኛ እና የረጅም ጊዜ ዕቅድ አፈጻጸም ክትትልና ግምገማ ይደረጋል፤ ይህን ለመፈጸም የሚያስችል ደረጃውን የጠበቀና በቴክኖሎጂ የተደገፈ የክትትልና ግምገማ ሥርዓት ይዘረጋል፤ በሰለጠነ የሰው ሀይል የተሟላ ጠንካራ አደረጃጀት እንዲኖር ይደረጋል።
- በየሶስት አመቱ የትምህርትና ሥልጠና ፖሊሲው ያመጣውን ውጤት በመካከለኛ ዘመን ግምገማ በማድረግ ለቀጣይ ሥራዎች መሻሻል በግብዓትነት እንዲውሉ

ይደረጋል። ፖሊሲው ያመጣውን ውጤት በትምህርትና ሥልጠና ባለድርሻ አካላትና ማህበረሰቦችን አካታች በሆነ መረጃ የማሰባሰብ ዘዴ እንዲሁም በተለያዩ አገራዊና አለም አቀፋዊ የጥናትና ምርምር ሥራዎችን መሰረት አድርጎ ይከናወናል።

- የትምህርትና ሥልጠናን ዓመታዊ አፈፃፀም ለመገምገም ከትምህርት ቤት እስከ ሀገር አቀፍ ድረስ የትምህርትና ሥልጠና ጉባኤ የሚካሄድበት ሥርዓት ይዘረጋል።
- ፖሊሲው አስፈላጊ ሆኖ ሲገኝ ጥናት ላይ ተመሥርቶ የአገርና አለም አቀፍ ተሞክሮዎች ባገናዘበ መልኩ እንዲሻሻል ይደረጋል።

9. መሠረታዊ የቃላት ፍቺ

የቃሉ አገባብ ሌላ ትርጉም የሚያሰጠው ካልሆነ በስተቀር በዚህ ትምህርትና ሥልጠና ፖሊሲ ውስጥ፤

- የትምህርትና ሥልጠና ፍልስፍና ማለት የሀገሪቱ ትምህርትና ሥልጠና የሚመራበትን መሠረትና አቅጣጫ የሚያሳይ ነው።
- ስትራቴጂ ማለት የትምህርትና ሥልጠና ፖሊሲውን ለማስፈፀም የሚያገለግል ስልት ነው።
- መርህ ማለት የትምህርትና ሥልጠና ፖሊሲውን ለማስፈፀም የምንከተለው መሠረታዊ መመሪያ ነው።
- ቅድመ አንደኛ ደረጃ ትምህርት ማለት ከ4 ዓመት እስከ 6 ዓመት ያሉ የሕፃናትን ሁለንተናዊ ዕድገት በማገልገል ለአንደኛ ደረጃ ትምህርት ዝግጁ የሚደረጉበትና መሠረት የሚጣልበት የትምህርት ደረጃ ነው።
- አንደኛ ደረጃ ትምህርት ማለት ከ1ኛ እስከ 6ኛ ክፍል ደረጃዎችን የሚያካትት ሆኖ ሕፃናት የማንበብ፣ የማስላት፣ አካባቢን የማወቅና መጠበቅ፣ ወዘተ. መሠረታዊ እውቀቶች፣ ክህሎት የሚጨብጡበትና የሚያዳብሩበት መልካም የግብረገብነት ባህሪ የሚላበሱበት የመሠረታዊ ትምህርት አካል ሆኖ የሚሰጥበት የትምህርት መርሃ-ግብር ነው።
- የትምህርትና ሥልጠና እርከን ማለት የትምህርትና ሥልጠና ዓላማን ለማሳካት የተቀረፀው ሥርዓተ-ትምህርት የሚከፋፈልበት ደረጃ ነው።
- መካከለኛ ደረጃ ትምህርት ማለት ተማሪዎችን የ7ኛና 8ኛ ክፍል ትምህርት በማስተማር ለቀጣይ የሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ሽግግር ዝግጁ የሚሆኑበት የትምህርት ደረጃ ነው።

- ሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ማለት ከ9ኛ ክፍል እስከ 12ኛ ክፍል ያሉትን ክፍሎች የሚያጠቃልል ሲሆን የ9ኛ እና የ10ኛ ክፍል ትምህርት በመካከለኛ ደረጃ የሚሰጠው ትምህርት እየተጠናከረ የሚቀጥልበት እንዲሁም የ11ኛ እና የ12ኛ ክፍል ትምህርት በተለያዩ የትኩረት መስኮች ተከፍሎ ተማሪዎችን ለከፍተኛ ትምህርትና ለሥራ ዝግጁ እንዲሆኑ የሚያደርግ የትምህርት ደረጃ ነው።
- አጠቃላይ ትምህርት ማለት የቅድመ አንደኛ ደረጃ፣ የአንደኛ፣ የመካከለኛና የሁለተኛ ደረጃ ትምህርት መርሀ ግብር ሲሆን፣ የጎልማሶች ትምህርትን ያካትታል።
- የቴክኒክና ሙያ ሥልጠና ማለት በመደበኛና መደበኛ ባልሆነ የትምህርትና ሥልጠና ሥርዓት በተለያዩ የሙያ አይነቶችና ከሁለተኛ ደረጃ እስከ ሶስተኛ ዲግሪ ባሉ ደረጃዎች ትምህርትና ሥልጠና በመስጠት እውቀትን፣ ክህሎትንና የሙያ ሥነ ምግባርን በማሳልበት እና በሙያ ብቃት ምዘና በማረጋገጥ ለሥራ ዝግጁ የሚደረግበት የትምህርትና ሥልጠና ዘርፍ ነው።
- የሙያ ደረጃ ማለት በሥራ ዓለም በሚገኙ ሙያተኞች የሚዘጋጅ የሙያ ደረጃ ሲሆን ሰዎች በሥራ ዓለም ውጤታማ ይሆኑ ዘንድ ሊኖራቸው የሚገባውን ብቃት የሚያመለክት ነው።
- ተለማጭ ማለት የትምህርትና ሥልጠና ሥርዓት ለተለዋዋጭ የሙያ መስፈርቶች ምላሽ የመስጠት እና በዓይነትና በመጠን ልዩነት ያላቸው ቡድኖችን የተለያዩ ፍላጎቶች የማስተናገድ ችሎታ ማለት ነው።
- የአጭር ጊዜ ሥልጠና ማለት ሰልጣኞች በእውቀት፣ በክህሎትና በአመለካከት ለሥራ ብቁ እንዲሆኑ፣ የደረጃ እድገት እንዲያገኙ ወይም በልዩ ሙያ ተጨማሪ ገቢ እንዲያገኙ በቴክኒክና ሙያ ሥልጠና ተቋማት ሙያ ደረጃን መሠረት አድርጎ የሚዘጋጅና በአንድ ደረጃ ውስጥ ከሚሰጡ የብቃት አሃዶች ውስጥ የተወሰኑትን የያዘና ለአጭር ጊዜ የሚሰጥ ሥልጠና ነው።
- የተቋም ውስጥ ምዘና ማለት ለቴክኒክና ሙያ ሥልጠና አጠናቃቂዎች ከአንድ ደረጃ ወደ ሚቀጥለው ደረጃ ከማለፋቸው በፊት በተቋም ደረጃ በራሳቸው በተቋማት የሚሰጥ የብቃት ምዘና ነው።

- የሙያ ብቃት ምዘና ማለት የሙያ ደረጃን መሠረት አድርጎ የሚዘጋጅና የተመዘኙን እውቀት፣ ክህሎትና አመለካከት በመለካት ለሥራው አለም ብቁ መሆኑን የማረጋገጥ ሂደት ነው።
- ውጤትን መሠረት ያደረገ ምዘና ማለት የሙያ ብቃቱ እንዴት፣ መቼና የት እንደተገኘ ግምት ውስጥ ሳይገባ የሙያ ብቃቱ ስለመኖሩ ብቻ የሚመዘንበት አሠራር ነው።
- የትብብር ሥልጠና ማለት የቴክኒክና ሙያ ሥልጠና በሚሰጡ ተቋማትና ከሙያው ጋር ቀጥተኛ ተዛማጅነት ባላቸው ኢንዱስትሪዎች ወይም ኢንተርፕራይዞች ውስጥ የሚሰጥ በተግባር የተደገፈ ሥልጠናን የሚያካትት የሥልጠና ሥርዓት ነው።
- ቴክኖሎጂ ማለት ግብዓቶችንና ማሻሻሪያዎችን በመጠቀም አንድን ምርት ለማምረት ወይም አገልግሎት ለመስጠት የሚያስፈልግ የቴክኒክ፣ የሥራ አመራር፣ የግብይት ዕውቀትና ችሎታ፣ ተቋማዊ አደረጃጀት፣ የአሠራር ሥርዓት እና የሥራ ባህልን መረዳት የሚያስችል ዕውቀትና ክህሎት ነው።
- ቴክኖሎጂ ሽግግር ማለት የሳይንሳዊና የቴክኖሎጂ ዕድገትን ለማረጋገጥ ዕውቀትን፣ ክህሎትን፣ ቴክኖሎጂን፣ የማምረቻ ዘዴን፣ የማምረቻ መሳሪያዎችንና ናሙናዎችን ከአመንጪው ወደ ተጠቃሚው የማስተላለፍ ሂደት እና ቴክኖሎጂዎችን መጠቀም፣ መሥራትና ወደ አዳዲስ አሰራር ማሻሻል ማለት ነው።
- ኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽን አገልግሎት ድጋፍ ማለት የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞችን ችግር በፍላጎት ላይ ተመስርቶ በመለየት የተሟላ መረጃ ማደራጀት፣ ሥልጠናና ምክር መስጠት፣ የቴክኖሎጂ ልማት፣ ግብይት እና ምርጥ ተሞክሮ ቅመራና ማስተላለፍን የሚያካትት ድጋፍ ነው።
- አገር በቀል ዕውቀትና ክህሎት ማለት በአንድ ማህበረሰብ ውስጥ ለረጅም ጊዜያት የኖሩ ልዩ የሆኑ የሙያ ዕውቀትና ክህሎቶች፣ ማህበረሰቡ የሚገለገልባቸው ሆነው መደበኛ ባልሆነ መልኩ የሚተላለፉ፣ መረጃዎች ከፅሁፎች ይልቅ በአፍ ወግ የሚነገሩና ፅሁፍ ላይ ያልሰፈሩ ማለት ነው።
- አጠቃላይ ወይም ደጋፊ የብቃት አሃዶች ማለት ለቴክኒክና ሙያ ሥልጠና ሰልጣኞች ዋናውን ሥልጠና የሚደግፉ ደጋፊ የብቃት አሃዶች ማለት ነው።

- ከፍተኛ ትምህርት ማለት ከሁለተኛ ደረጃ በኋላ የቀለምና የሙያ እውቀት፣ ክህሎት፣ ሥነ ምግባር እና ብቃት በላቀ ሁኔታ እንዲጎለብት የሚያደርጉ የቅድመ ምረቃ እና የድህረ ምረቃ መርሃ-ግብሮችን የያዘ የትምህርት ደረጃ ነው።
- የትምህርትና ሥልጠና አመራር ማለት የትምህርትና ሥልጠና ፖሊሲን በሚጠበቀው መልኩ እንዲተገበር የተደራጀው የትምህርትና ሥልጠና መዋቅር ግብዓትንና ሂደትን በማቀናጀት ተገቢውን ውጤት እንዲያስገኙ በየደረጃው አመራር የሚሰጥ አካል ነው።
- የትምህርትና ሥልጠና አስተዳደር ማለት የትምህርትና ሥልጠና ፖሊሲን በየደረጃው ያሉት የትምህርትና ሥልጠና ተቋማት ተፈጻሚ እንዲያደርጉ ተገቢውን የሰው፣ የማቴሪያልና የፋይናንስ ሀብት በማቀናጀት የእለት-ተእለት ተግባራትን ውጤታማ ለማድረግ የሚደራጅ የአሠራር ሥርዓት ነው።